

DOI [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2021-4\(102\)-37-43](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2021-4(102)-37-43)

УДК 7.021.2 : [378 : 37.011.3 -051 : 78]

Ірина Анатоліївна Дікун,

кандидат педагогічних наук, викладач КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені М. Грушевського», м. Бар, Україна; dikunira@ukr.net;
<https://orcid.org/0000-0002-9697-0305>

МИСТЕЦЬКИЙ ПРОЄКТ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті подано характеристику методу мистецького проекту, особливості його впровадження у фахову підготовку майбутніх педагогів-музикантів. Мистецький проект розглядається як художньо-творчий продукт, результат цілеспрямованої пошуково-дослідницької діяльності, в основі якої лежить музично-художня ідея, орієнтована на успішне вирішення студентами музично-педагогічних завдань.

Розкрито специфічні риси мистецького проекту (художньо-творча природа, емоційно-естетична спрямованість, художньо-інтерпретаційна образність, поліхудожність, інтегративність, комплексність); доведено переваги організації мистецького проекту на засадах музейної педагогіки. Наведено приклад підготовки та проведення мистецького проекту.

Ключові слова: метод проєктів, мистецький проєкт, структура проєкту, етапи та методи роботи над проєктом, фахова підготовка, майбутні вчителі музичного мистецтва.

Сучасний вектор професійної освіти спрямовується у площину цінностей особистісного розвитку, формування ключових та фахових компетентностей, реалізації творчого потенціалу кожного студента й потребує пошуку таких освітніх методів, які активізують творчу діяльність, уміння самостійно діяти, реалізуючи власні пізнавально-творчі потреби. Однією з перспективних інновацій, яка відповідає запиту вищої школи, стає метод проєкту, що практикується у різних освітніх ланках для отримання майбутніми фахівцями «живих знань» шляхом активного освоєння різних форм діяльності.

Практика використання методу проєктів в освітньому процесі розпочинає свою історію з кінця XIX ст. у США. Народившись з ідеї «вільного виховання» (Дж. Дьюї, В. Кілпатрик), сьогодні вона переживає відродження у зв'язку з переходом на особистісно орієнтовану модель освіти, компетентнісний та діяльнісний підхід. Але природа методу проєктів майже не змінилася: він передбачає активне застосування отриманих знань з метою досягнення практичного результату, тобто поєднання теорії із практикою у вирішенні певної проблеми. Тому цей метод стає дієвим засобом формування фахових компетентностей студентів

і розвитку їхньої творчості, пізнавально-пошукової активності та самостійності студентів.

Роль та значення методу проєктів розкрито в роботах Ш. Амонашвілі, І. Беха, В. Данилова, С. Подмазіна, І. Якиманської та ін. вчених. Доцільність використання проєктних технологій в навчально-виховному процесі сучасної школи обґрунтовано в науково-педагогічних працях М. Поташника, Г. Селевка, С. Сисоєвої.

Питання застосування методу проєктів та проєктних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх учителів музики відображено в дослідженнях Н. Білова, А. Растрігіна, М. Шевчук, О. Горбенко, О. Ребрової, О. Щолокової. Використання проєктних технологій на уроках музичного мистецтва, художньої культури та інтегрованого курсу «Мистецтво» висвітлено Л. Кондратовою, О. Онопрієнко, Л. Масол, Н. Новиковою. Така увага до даної проблематики свідчить про потенційні можливості методу як унікального дидактичного інструменту розвитку цілеспрямованості, самостійності, креативності на шляху формування нового досвіду.

Слід зауважити, що впровадження методу проєктів у фахову підготовку педагога-музиканта має певні особливості, обумовлені художньо-творчою природою мистецтва та педагогічною спрямованістю, яка орієнтує на розуміння й уміння майбутніх фахівців навчати мистецтва учнів, щоб захопити, викликати їх інтерес до мистецтва та бажання його пізнавати. Як засвідчує власний педагогічний досвід, застосування даного методу забезпечує узгодженість навчання студентів з їхніми подальшими професійними потребами та намірами, надає йому практико-орієнтованого характеру, активізує самостійну креативно-пошукову діяльність, сприяє набуттю досвіду музично-педагогічної діяльності.

Мета статті – розкрити особливості використання методу проєктів у фаховій підготовці майбутніх педагогів-музикантів та висвітлити художньо-практичний аспект його реалізації на прикладі мистецького проєкту «Я йду далі, я йду до світла» (до дня народження Віктора Степановича Косенка).

З метою ефективізації мистецько-практичної діяльності здобувачів вищої освіти викладачами закладів активніше впроваджуються інтерактивні художньо-педагогічні технології, різноманітні методи, серед яких – *метод проекту*.

У широкому розумінні «проект» (у перекладі з латинської мови *projectus* означає «кинутий вперед») – це будь-який задум, що має мету, термін та конкретні кроки реалізації. Метод проектів розглядають як дидактичну категорію, спосіб досягнення дидактичної цілі, виконання завдання через детальну розробку проблеми, задуму, що має завершитися реальним практичним результатом, оформленим тим чи іншим способом [5, с. 42]. Він спрямовується на розв'язання студентом або групою студентів певної проблеми й передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів навчання або виховання, а з іншого – інтегрування знань, умінь із різних галузей науки, техніки, творчості [7, с. 203].

Метод проекту завжди включає і дослідження поставленої проблеми, пошук шляхів її вирішення, так і практичну реалізацію отриманих результатів у тому чи іншому продукті діяльності. Отже, він передбачає діяльність творчого характеру і розширює сферу суб'єктивності особистості в процесі власного самовизначення; створює умови для цілепокладання; сприяє розвитку інтелектуальних здібностей; забезпечує формування умінь пошуково-дослідницької діяльності, взаємодії та співпраці, комунікативних якостей тощо.

До базових елементів методу проекту Л. Масол відносить: позитивну взаємозалежність (спільні цілі, ресурси, оцінка результату, необхідність розподілу обов'язків-ролей); співпрацю (що включає лідерство, прийняття рішень, установлення довіри, взаємозалежність); підтримку і взаємодію в прямих контактах (взаємонавчання, емпатія); міжособистісне спілкування та спілкування в невеликих групах; комунікативність (здатність вирішувати проблемні ситуації, уникати суперечок і конфліктів, дотримуватися консенсусу) [2, с. 129].

Впровадження методу проектів під час вивчення фахових дисциплін стає «живим» шляхом пізнання та засобом творчої організації освітнього процесу, спрямованого на поглиблення, розширення предметних компетентностей студентів через реконструювання, перебудову власних фахових музичних знань та умінь, набутого музично-педагогічного досвіду. Креативно-пошукова активність учасників проекту стає їхньою самостійно ініційованою пошуковою діяльністю, під час якої з'являється своєрідне прагнення проникнути в зміст дослідницьких процесів, музичних явищ, набути вражень «відкриття», знайти нові прийоми роботи.

Водночас, враховуючи принцип педагогічної спрямованості в навчанні майбутніх учителів музичного мистецтва, застосування методу проекту уможливорює трансформацію специфічних музичних знань у художньо-педагогічні знання та вміння, що досягається через узгодженість його теми зі шкільним тематичним матеріалом, який вивчається студентами, із опрацюванням ними завдань музично-естетичного виховання в школі, можливість використання результатів проекту в роботі з учнями під час проходження педагогічної практики. Педагогічна спрямованість тематики проекту забезпечує засвоєння навчальної інформації з виходом за межі фахової дисципліни, задає характер контекстного навчання, інтегруючись у практичну площину підготовки майбутніх фахівців.

Отож, важливе значення має вибір теми проекту, яку визначають і викладач, і студенти, керуючись власними уподобаннями. Активність студентів у виборі теми проекту буде залежати від розуміння сенсу її розробки для них самих і для соціуму.

У сучасній науковій та науково-методичній літературі пропонуються різні класифікації проектів. Так, за домінуючим методом чи видом навчальної діяльності виокремлюють такі типи проектів: дослідницький; творчий; рольово-ігровий; інформаційний; практико-орієнтований; прикладний тощо [7, с. 204–205].

Особливого значення у фаховій підготовці майбутніх учителів музичного

мистецтва набуває мистецький проект як художньо-творчий продукт, результат цілеспрямованої пошуково-дослідницької діяльності, в основі якої лежить музично-художня ідея, орієнтована на успішне вирішення студентами музично-педагогічних завдань. Мистецькі проекти виконують навчально-пізнавальну та просвітницьку функції; а їх реалізація об'єднує потенційні художні та виконавські можливості учасників у досягненні визначеної ними мети.

За своєю природою мистецький проект завжди є творчим, адже його основу складає мистецько-практична діяльність, а результатом реалізації стає творчий продукт – культурно-мистецький захід, публікації різного ґатунку, відеофільми та відеоролики, драматизація тощо.

Кожна фахова дисципліна має особливості предмета та методи освоєння. Враховуючи специфіку предметного змісту, наприклад, *історії музики*, об'єктами дослідження мистецьких проектів з дисциплін музично-історичного циклу зазвичай стають: життєтворчість композиторів, історія створення твору, музичні явища та надбання світової і вітчизняної музичної культури тощо.

У виборі теми проекту варто враховувати музично-краєзнавчий принцип («українознавчо-регіональний компонент»), щоб спрямувати дослідницьку діяльність студентів на вивчення регіонального мистецького матеріалу, музичної спадщини композиторів рідного краю, місцевих обрядів та звичаїв, автентичного фольклору, що розширює мистецько-краєзнавчу обізнаність майбутніх педагогів-музикантів. Зібрані матеріали вони згодом можуть використати на уроках, виховних заходах, включати в програму власних концертних виступів.

Слід наголосити, що робота з мистецькою інформацією вимагає художнього наповнення змісту проекту, образної інтерпретації музично-теоретичних знань, вибудови художньо-діалогічного, емоційно-чуттєвого, емпатійного спілкування. Зміст мистецького проекту повинен враховувати і педагогічну, і художньо-естетичну, емоційно-ціннісну спрямованість, – лише за такого підходу до організації проекту художньо-до-

слідницька робота студентів позитивно впливатиме на інтелектуально-духовне зростання особистості майбутнього вчителя, формуватиме його ціннісне ставлення до світу та мистецтва в цілому.

Аналізуючи впровадження методу мистецьких проєктів під час вивчення історії музики, відмітимо, що застосування інтегрованого підходу в його реалізації дає можливість студентам різнобічно розглянути досліджувану проблему, презентуючи себе в ролі вокаліста, диригента, інструменталіста, екскурсовода, актора, репортера тощо. Комплексна реалізація студентами мистецьких, фахових музичних знань та виконавських умінь забезпечує вияв їхніх музичних та художніх обдарувань, творчого самовираження. Отже, загальнокультурна обізнаність, музично-теоретична грамотність, виконавські вміння, акторська майстерність є необхідним підґрунтям для успішної реалізації мистецького проєкту з музично-історичних дисциплін.

Проектна діяльність з історії музики може включати концертні виступи студентів, участь у мистецьких виставках, екскурсіях, використання музейних експозиційних матеріалів. На творчій взаємодії музеїв та закладів освіти наголошують у своїх дослідженнях Б. Юсов, Л. Масол, О. Карманов, О. Гринів, І. Ласкій, Л. Гурін, Б. Столяров. Як відзначає Л. Масол, продуктивність навчально-виховного процесу зростає, якщо зацікавити учнів самостійним пізнанням і «відкриттям» змісту музейних експонатів, а не формувати звичку читати на табличках назви й авторів під час екскурсій [3, с. 150].

Перевагами реалізації мистецького проєкту в музеї є «духовне піднесення» від безпосередньої зустрічі з «живими експонатами», особливий емоційно-чуттєвий характер спілкування, самостійне оволодіння духовним змістом творів мистецтва. Використання освітнього потенціалу музейного простору в пізнавальному, духовно-моральному та естетичному становленні особистості майбутнього педагога-музиканта сьогодні обумовлює необхідність упровадження художньо-педагогічних музичних технологій у процес підготовки майбутніх фахівців.

Впровадження методу мистецького проєкту у фахову підготовку майбутнього вчителя музичного мистецтва передбачає становлення особистості студента як суб'єкта культури, носія духовності, спроможного бути транслятором художніх цінностей, вступати в невербальний діалог з культурами минулого і сучасності, спілкуватися з мистецтвом та через мистецтво, формувати загальнокультурну компетентність, шанобливе ставлення до національних культурних надбань у процесі вивчення музично-історичних дисциплін.

Враховуючи художньо-творчу природу предметів музично-історичного циклу, робота над створенням мистецького проєкту ґрунтується на законах емоційно-пізнавальної драматургії та планується з урахуванням загальноприйнятих вимог до його етапів. Структурою проєкту зазвичай передбачено чотири основні **етапи**:

I. Підготовчий етап: 1) умотивованість проєктної діяльності (наявність актуальної, цікавої, педагогічно спрямованої для студентів проблематики, яка має стимулюючий характер, розкриває зв'язок з іншими фаховими дисциплінами та можливість використання в майбутній професійній діяльності); 2) чітке планування та структурування змісту проєкту, формулювання його мети та завдань, визначення етапів роботи; обговорення форми представлення результатів; розподіл ролей та конкретних обов'язків кожного учасника.

II. Виконавчий етап: 1) самостійна пошукова робота студентів (збір необхідної музичної і художньої інформації, довідкових матеріалів, їх аналіз, систематизація та узагальнення); 2) проміжне обговорення результату виконаних практичних завдань: креативна діяльність студентів (індивідуальна, парна, групова); визначення оптимального варіанту оформлення результатів проєкту, кінцева розробка його сценарію.

III. Презентаційний етап: 1) підготовка студентів до публічного виступу (створення мультимедійної презентації в програмі PowerPoint, сценарію виступу тощо); 2) представлення та захист практичного результату у вигляді творчого звіту, концертного виступу, репортажу, арталібу тощо.

IV. Підсумковий етап як рефлексивна оцінка результатів проєкту, підбиття підсумків; визначення практичної цінності здобутих результатів.

У процесі вивчення предметів з історії музики студенти готують мистецький проєкт, який знайомить дитячу чи юнацьку аудиторію слухачів із життєтворчістю одного з видатних композиторів.

Розглянемо особливості реалізації **мистецького проєкту «Я йду далі, я йду до світла»**, проведеного з нагоди 123-ї річниці з дня народження Віктора Степановича Косенка, що стало мистецькою подією і узагальнило та завершило вивчення теми «Романтичні засади творчості В. Косенка» з історії української музики на базі КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені М. Грушевського».

Проект мав на меті висвітлити унікальність творчої спадщини українського композитора Віктора Косенка перед громадськістю і студентством, підкреслити її педагогічний потенціал у музично-естетичному вихованні дітей та молоді.

Завдання проєктної діяльності стояли такі:

1. Розкрити засади музики В. Косенка через розширення традиційної джерельної бази в процесі пошукової роботи студентів, виконання ними інструментальних та вокальних творів композитора, знайомство з маловідомими творами митця, дослідження і врахування людського фактору у творчості Віктора Косенка, що забезпечить особливу конкретику в осмисленні індивідуального композиторського стилю та художнього змісту музичних творів композитора.

2. Визначити шляхи реалізації поставленого завдання у творчій співпраці з представниками різних ЗВО нашої країни.

3. Публічно презентувати результати проєкту в просторі Меморіального музею-квартири В. С. Косенка (м. Київ).

Проект спрямовувався на: формування у студентів фахових компетентностей на основі реальної життєвої практики; уміння самостійної креативно-пізнавальної діяльності, художньо-педагогічного мислення і

художньої інтерпретації; формування загальнокультурної компетентності; формування ціннісного ставлення до надбавь вітчизняної музичної культури; розвиток навичок співробітництва в тимчасово створених групах, колективах; мобільності, активності.

Тематичні завдання проекту: 1. Уточнити етапи творчого становлення В. Косенка в різні періоди життя композитора. 2. Проаналізувати вершинні здобутки фортепіанної спадщини композитора. 3. Представити коло образів камерної вокальної мініатюри. 4. Презентувати світ дитинства в альбомі «24 дитячі п'єси для фортепіано». 5. Розкрити значимість використання дитячих творів В. Косенка на уроках мистецтва в НУШ.

Тип проекту: творчий, міжвузівський, середньої тривалості.

Презентаційний продукт: екскурсія-концерт в Меморіальному музеї-квартирі В. Косенка.

Успішність підготовчого етапу залежить від умотивованості пізнавальної діяльності студентів. Як відзначав С. Максименко, «якщо мета не зовнішньо задана, то вона завжди моя (особистісна), завжди породжуюча (креативна) і така, що реалізує особистість, розвиває її...» [1, с. 44]. Тому першочерговим завданням для викладача стало спонукання студентів визначити ідею проекту; цьому допомогли такі методи, як «мозковий штурм», фасилітована дискусія, проблемні запитання. З допомогою методу альтернативного вибору студенти обрали варіант – дослідження творчості Віктора Степановича Косенка, представлення результатів дослідження в Меморіальному музеї-квартирі композитора в Києві у формі екскурсії та поєднати її з концертом. Форма екскурсії не є для студентів новою – під час проходження культурологічної практики вони самостійно відвідують культурно-мистецькі заходи [1, с. 135].

Розробка проекту відбулася за допомогою методу синектики, в основу якого покладено принцип класичного мозкового штурму, але, на відміну від нього, в синектиці дозволена критика, яка уможливорює розвивати і видозмінювати висловлені ідеї [8, с. 200]. На синектичному «засіданні», експертом якого виступив викладач предмета, кожен

студент представляв власне оригінальне бачення організації проектною роботи. Враховуючи, що головною особливістю методу синектики є використання порівнянь та аналогій, на початку засідання ми скористалися прийомом «продовж речення»: «Я знаю, що в музеї цікаво тоді, коли там...»; «Щоб екскурсія пройшла оригінально, креативно, треба...». Студенти мали продовжити речення, пропонуючи можливі варіанти організації змісту екскурсій по музею, спираючись не лише на власний досвід, а й представляючи «нереальні» ідеї і можливі шляхи їх реалізації. Відповідно до наведених прикладів, відбиралися варіанти проектною роботи. Віталися нестандартні ідеї з пошуку вирішення поставлених завдань. Експерт обирав і зупиняв вибір на найбільш конструктивній думці, пропонував інтегрувати, доповнити її, – таким чином студенти продовжували генерування ідей вирішення проблеми вже на новому рівні, у тому її формулюванні, на якому зупинено вибір. Підкреслимо, що викладач-експерт повинен бути майстерним фасилітатором, щоб ненав'язливо стимулювати студентів продукувати ідеї, розпланувати обрані стратегії проектною діяльності.

Реалізація обраних ідей і відповідно до них сформульованих завдань у подальшій роботі над проектом передбачала співпрацю з професійними виконавцями та популяризаторами музики В. Косенка, а також мистецтвознавцями та методистами. До участі у проекті були запрошені відома виконавиця творів В. Косенка *Анастасія Толстоног* (асистент-стажист Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського, лауреат міжнародних і всеукраїнських конкурсів); *Людмила Паньків*, доктор педагогічних наук НПУ імені М. Драгоманова та її учениця *Чжоу Геян*, аспірантка факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ імені М. Драгоманова; *Мирослава Качур*, заслужений працівник освіти України, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри співу, диригування і музично-теоретичних дисциплін МДУ, а також директор Меморіального музею-квартири В. С. Косенка *Володимир Мудрик*.

Отже, у роботі над проектом зусилля об'єднали чотири робочі групи, кожна з яких відповідала за реалізацію свого завдання. Координуюча роль належала групі студентів-бакалаврів коледжу, яка розробляла сценарій заходу, генерувала пропозиції, працювала над їх втіленням і відповідала за цілісну презентацію проекту. Провідними в роботі над мистецьким проектом стали методи: синектики, структурування цілей, організаційного моделювання тощо.

Виконавсько-технологічний етап передбачав самостійну роботу учасників проекту і спрямовувався на пошук, відбір та упорядкування необхідної інформації, вивчення інструментальних та вокальних творів композитора. На заняттях з історії української музики та в позанавчальний час було приділено увагу обговоренню проміжних результатів роботи студентів, коригуванню проектною діяльності та внесенню змін відповідно до нових пропозицій.

У процесі пошукової роботи студенти досліджували матеріали, які не ввійшли до підручників та навчальних посібників з предмета історії української музики. Збагнути особистісні життєві реалії творчості Віктора Степановича Косенка, зануритися в атмосферу образів і смислів його творів допоміг сайт віртуального Меморіального музею-квартири композитора [4]. Інтер'єр та експонати, які бачили студенти під час віртуального знайомства з музеєм, стали предметом обговорення та орієнтирами в подальшій художньо-пошуковій роботі.

Варто відмітити, що самостійний пошук, дослідження та аналіз отриманої інформації стимулював у студентів стійкий інтерес та бажання пізнавати світ музики В. Косенка, потребу «прожити і пережити» історію творчості композитора, ситуацію об'єднання сприймання інформації з її переживанням, «перезначування» змісту художнього явища з «об'єктивно даного» в особистісно значущий [6, с. 122]. Як наслідок такого емоційно-емпатичного переживання студентами життєвих реалій композитора, з'явилася нова ідея створення літературно-музичної композиції у змісті проекту, яка поєднала епістолярний жанр (читання уривку зі спогадів дру-

жини композитора), поезію (декламація вірша М. Гумільова «Две розы»), образотворче мистецтво (історія створення картини «Троянди» Василем Батюшковым) та музичне мистецтво (виконання студентами романсів).

Вчений І. Зязюн наголошував, що «в жодному разі не можна відмежовувати знання від почуттів, оскільки кожна людина по-своєму позитивно опочутєвлює лише сприймання такої інформації, яка наповнена певним смыслом лише для неї» [1, с. 133]. Знайомство студентів із знаменитим фортепіанним циклом «11 етюдів у формі старовинних танців» стало поштовхом для «відкриття» ними власних почуттів. Ґрунтовне опрацювання наукової та мистецтвознавчої літератури щодо художнього контексту циклу дозволило майбутнім фахівцям емоційно відчувати і переконливо, яскраво розповісти про відображену композитором у творі безмежну любов до старшого брата Семена, розстріляного в 1937 р. («Сарабанда»); образ матері та теплі спогади дитинства відчувати у звуках мелодії менуету («Менует» № 9); зображення Страшного суду й оплакування невинуватих жертв ХХ століття («Жига»); теплі почуття до дружини Ангеліни Володимирівни та особливе вітання з її 38-м днем народження («Паскалія»). Розуміння життєвих реалій Косенка-Людини у розкритті художніх образів його творів стало цінним джерелом розвитку емоційної та інтелектуальної сфер майбутніх педагогів-музикантів, їхнього художнього мислення, уяви, фантазії, внутрішнього слова і бачення.

Отже, усвідомлення культурного контексту музичного твору через «вихід» за межі власне музики забезпечує адекватне сприймання та прочитання його художнього змісту, який складають не лише образи твору, а й те, що стоїть за ними, що передує їх створенню – це переживання автора, його думки, надії, прагнення. Серед провідних методів роботи над мистецьким проектом слід назвати самостійний пошук та аналіз отриманої інформації, музичний аналіз та узагальнення тощо.

Презентаційно-підсумковий етап відбувався у Меморіальному му-

зеї-квартирі композитора (м. Київ). Тут вперше зустрілися всі учасники проекту – організатори, запрошені до участі партнери, керівництво музею (фото 1, 2).

Презентація проекту «оживала» під час концертного виконання творів композитора, розповідей про історію їх створення, дійство екскурсії-концерту розгорталося «тут і зараз», інколи вносило корективи у зміст і вимагало мобільного, швидкого реагування студентів (фото 3, 4).

Імпровізація ведучих і учасників зібрання під час заходу стали його окрасою. Так, атмосфера відкритості й щирості надихнула Анастасію Толстоног познайомити присутніх із незапланованими фортепіанними творами В. Косенка (фото 4), Чжоу Геян виконала твори К. Дебюссі, які емоційно резонували загальній атмосфері творчої зустрічі. Отож, останній етап проекту відзначився особливою емоційно-чуттєвою атмосферою творчого спілкування.

У межах даного етапу важливо було налаштувати учасників на позитивний кінцевий результат: спонукати їх висловитися про представлені твори В. Косенка, розуміння їх ціннісного та художньо-естетичного змісту вико-

навцями. Усім гостям запропонували «ланцюжком» відповісти на питання: «Як ви думаєте, чим для Віктора Косенка була музика? А що ви відчуваєте в музиці композитора?». Відповіді засвідчили, що кожен знайшов у ній близькі для себе змісти та художні образи, сповнені ніжності людських переживань та почуттів. Цьому сприяли концертне виконання студентів і викладачів, їхня художньо-виконавська інтерпретація, роздуми про музику «тут і зараз» учасників заходу.

Висновки. Метод мистецьких проектів є ефективним засобом організації самостійно-пошукової та художньо-практичної діяльності майбутніх фахівців – вчителів музичного мистецтва, під час якої студенти узагальнюють і синтезують отримані знання з різних курсів, удосконалюють виконавську майстерність, розвивають музично-творчі здібності та художньо-комунікативні навички, працюють на результат.

Специфіка мистецького проекту полягає в організації його змісту; практичній орієнтації кінцевого результату на культурно-творчий продукт; музично-педагогічній спрямованості, що активізують художньо-педагогічну діяльність студентів.

Фото 1. Учасники мистецького проекту

Фото 2. Логотип Меморіального музею-квартири В. Косенка

Ефективній організації мистецького проекту зі студентами сприяють: актуальна тема, пов'язана із дослідженням музично-культурної спадщини рідного краю, яка є в полі інтересів студентів і практично спрямована у площину майбутньої роботи з учнями; етапність і послідовність виконання роботи всіма учасниками на всіх етапах проекту; співучасть студентів з іншими категоріями учасників, які представлятимуть свій напрям роботи у проекті – культурними діячами, професійними музикантами-виконавцями та ін.; презентування результатів проекту в цікавій формі, що синтезує різні види мистецької діяльності студентів (музично-літературний салон, лекція-концерт, екскурсія-концерт тощо); спрямування інформаційно-пошукової роботи студентів «за межі» навчальної дисципліни, розширюючи та збагачуючи мистецьку обізнаність майбутніх фахівців; перспектива використати досвід роботи в проекті під час педагогічної практики з учнями; організація мистецького проекту в просторі музею, концертного залу, театру.

Фото 3. Косенко В. Гавот h-moll із циклу «11 етюдів у формі старовинних танців» виконує Анастасія Толстоног (асистент-стажист Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського, лауреатка міжнародних і всеукраїнських конкурсів)

Проведення мистецьких проєктів за участю кількох «робочих» груп є цікавим, але організаційно більш складним рівнем. Тут спільна взаємодія всіх учасників набуває нових смислів на презентаційному етапі, включає імпровізацію і набуває формату мистецької події.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо в розробці методично-організаційних засад упровадження у фахову підготовку майбутніх педагогів-музикантів мистецьких івент-проєктів, які будуть навчально-просвітницькими за змістом та об'єднуватимуть учасників різних інституцій.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Дікун І. А. Формування досвіду творчої діяльності майбутніх учителів музики у процесі педагогічної практики : монографія. – Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. – 242 с.
2. Масол Л. Методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу : навч.-метод. посібник. – Київ : Генеза, 2020. – 208 с.
3. Масол Л. М. Художньо-педагогічні технології в основній школі: єдність навчання і виховання : метод. посіб. – Харків : «Друкарня Мадрид», 2015. – 178 с.
4. Музей-квартира композитора В. Косенка / Музеї Києва. – URL : <http://primetour.ua/ru/excursions/museum/Muzei-kvartira-kompozitora-V-Kosenko.html>.
5. Новикова Н. В. Мистецький проєкт: від А до Я // Мистецтво та освіта. – № 4 (86). – 2017. – С. 40–44.
6. Олексюк О. М. Музична педагогіка : навчальний посібник. Київ : КНУКІМ, 2006. 188 с.
7. Онищенко Н. П. Особливості використання методу проєктів під час викладання педагогічних дисциплін // Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки. – № 3 (36). – Ч. II (2020). – С. 201–206.
8. Педагогічна інноватика : термінологічний

Фото 4. Київський період творчості В. Косенка представили Кутняк Тарас (студент 2БМ групи) та Посвалюк Ангеліна (студентка 31-М групи)

словник / за заг. ред. О. І. Шапран. – Переяслав-Хмельницький : Домбровська Я. М., 2019. – 384 с.

9. Педагогічні технології в підготовці вчителів : навч. посіб. / кол. авторів ; за ред. І. Ф. Прокопенка. – 3-є вид., допов. і переробл. – Харків : ХНПУ, 2018. – 457 с.

References:

1. Dikun, I. A. (2019). Formuvannya dosvidu tvorchoi diialnosti maibutnikh uchyteliv muzyky u protsesi pedahohichnoi praktyky [Formation of experience of creative activity of future music teachers in the process of pedagogical practice]. Kyiv: NPU im. M. P. Drahomanova.
2. Masol, L. (2020). Metodyka navchannia intehrovanooho kursu «Mystetstvo» u 1-2 klasakh zakladiv zahalnoi serednoi osvity na zasadakh kompetentnisnoho pidkhu: Navchalno-metodychnyi posibnyk «Nova ukrainska shkola» [Methods of teaching an integrated course «Art» in 1-2 grades of general secondary education on the basis of a competency-based approach: Textbook «New Ukrainian School»]. Kyiv: Heneza.
3. Masol, L. M. (2015). Khudozhno-pedahohichni tekhnolohii v osnovnii shkoli: yednist navchannia i vykhovannia [Art and pedagogical technologies in primary school: The unity of teaching and education]. Kharkiv: «Drukarnia Madryd».
4. Muzei-kvartira kompozytora V. Kosenko [Museum-apartment of the composer V. Kosenko]. Muzei Kyeva. Retrieved from <http://primetour.ua/ru/excursions/museum/Muzei-kvartira-kompozitora-V-Kosenko.html>.
5. Novikova, N. V. (2017). Mystetskyi proekt: vid a do ya [Art project: from A to Z]. Mystetstvo ta osvita [Art and Education], 4(86). P. 40–44.
6. Oleksiuk, O. M. (2006). Muzychna pedahohika [Music pedagogy]. Kyiv: KNUKiM.
7. Onyshchenko, N. P. (2020). Osoblyvosti vykorystannia metodu proiektiv pid chas vykladannia pedahohichnykh dystsyplin. Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu [Features of using the project method in teaching pedagogical disciplines]. Pedahohichni nauky, 3(36), 201–206.
8. Shapran, O. I. (Ed.). (2019). Pedahohichna innovatyka: terminolohichni slovnyk [Pedagogical innovation: Terminological dictionary]. Pereiaslav-Khmelnytskyi: Dombrovska Ya. M.
9. Prokopenko, I. F. (Ed.). (2018). Pedahohichni tekhnolohii v pidhotovtsi vchyteliv [Pedagogical technologies in teacher training]. (3rd ed.) Kharkiv: KhNPU.

Dikun Iryna Anatoliivna, PhD, Lecturer of M. Hrushevsky Bar Humanitarian and Pedagogical College, Bar, Ukraine; dikunira@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0002-9697-0305>

An art project in the professional training of future music teachers

The article is devoted to the essence and features of introduction of art projects method in professional training of future music teachers in

college. The art project method is considered as an artistic and creative product, the result of students' purposeful research activities, which is based on a musical-artistic idea, focused on the successful solution of musical and pedagogical tasks by students.

It is shown that the art projects method is an effective means of organizing independent research, artistic and practical activities of future professionals – music teachers during which students summarize and synthesize knowledge from different courses, improve performance skills, develop musical and creative abilities as well as artistic communication skills.

The author presents the example of practical implementation of the art project "I go further, I go to the light" on the occasion of the 123rd anniversary of Viktor Kosenko's birthday in the context of studying the topic "Romantic principles of V. Kosenko's work" on the history of Ukrainian music. It is concluded that the effective organization of the art project with students is facilitated by: a topical issue related to the study of musical and cultural heritage of the native land, which students are interested in, practically aimed at future work with students; stages and sequence of work of all participants at all stages of the project; students' participation with other categories of project participants who will represent their direction of work in the project – cultural figures, professional musicians-performers, etc.; presentation of project results in an interesting form that synthesizes different types of artistic activities of students (music and literature salon, lecture-concert, tour-concert, etc.); directing information and research work of students "beyond" the discipline, expanding and enriching the artistic awareness of future professionals; designing how to use the experience of working in the project during pedagogical practice with students; organization of the art project in the space of a museum, concert hall, theatre.

It is noted that the artistic and practical aspect of the introduction of the art project method in professional training of future teachers-musicians requires artistic organization of content; practical orientation of the final result on the cultural and creative product; musical and pedagogical orientation in order to intensify the artistic and pedagogical activities of students.

Key words: project method, art project, project structure, stages and methods of project work, professional training, future music teachers.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2021 р.

DOI [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2021-4\(102\)-43-47](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2021-4(102)-43-47)

УДК 37.018.54 : 78 [792.8 : 7.071.2] : (091)

Оксана Анатоліївна Комаровська,

доктор педагогічних наук, професор, завідувач лабораторії естетичного виховання та мистецької освіти, Інститут проблем виховання НАПН України, м. Київ, Україна; Oksana.komarovska@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-3679-9673>

ІСТОРИКО-МУЗИКОЗНАВЧА ПІДГОТОВКА ХОРЕОГРАФА І ТАНЦІВНИКА

Систематизовано окреслено логіку опанування історико-музикознавчого складника підготовки хореографів у проєкції на майбутню професійну діяльність. Вихідною позицією приймається інтонаційна природа музики як мистецтва і пластичного інтонування тіла людини, що в цілісності підсилює смисли музичного висловлювання. Пропонується лише умовне дотримання хронологічного підходу в опануванні музичного мистецтва хореографами. Акцентовано жанровий підхід до вивчення музики як основи хореографічних постановок. Обґрунтовано структурування змісту трьох тематичних розділів за логікою: феномен танцювальності й аналіз танцювальних жанрів у музичному мистецтві різних епох і стилів; занурення в музичну драматургію балетів різних часів і стилів; хореографічні інтерпретації музичних творів, які первинно не були призначені для цього композиторами. Наведено приклади, які ілюструють зміст курсу за тематичними розділами.

Ключові слова: історико-музикознавча підготовка хореографа і танцівника, логіка історико-музикознавчої підготовки, музична драматургія, музичний розвиток, хореографічна інтерпретація.

Проблема, заявлена в назві статті, стосується, по-перше, музикознавчої підготовки танцівника, тобто майбутнього виконавця, хореографа (балетмейстера, керівника танцювального колективу, репетитора), адже успішність у кожній професійній іпостасі значною мірою залежить від широкої музичної ерудиції і «чутливості»; по-друге, педагогічної творчості більшості виконавців і постановників; педагогічна діяльність додає до вимог музикознавчої підготовки ще й розуміння особливостей музичного розвитку майбутніх учнів, тобто педагог-хореограф має бути готовим не лише до розвитку хореографічних здібностей учнів, а й до їхнього систем-

ного музичного формування, поза яким хореографічна підготовка нівелюється. У цьому сенсі музикознавчий аспект підготовки хореографа є комплексним: оволодіння елементами теорії музики (виражальними засобами музичного висловлювання й музичного образу), основами аналізу музичних творів у векторі їх хореографічного прочитання, історико-музикознавчим складником, тобто орієнтування в безкінечному музичного доробку людства, в перебігу історико-стильових епох, в законах музичної драматургії, зокрема й у сфері танцювального мистецтва.

Наразі професійна хореографічна підготовка зосереджена на різнобічному опануванні танцювального